

Abstrakt

Práce provádí na základě analýzy komparaci vybraných postav baltského folkloru v rámci bližšího balto-slovanského areálu. Definiuje pojem „chtonický“ v souladu se stávající tradicí a doplňuje jej o další znaky, které následně prověřuje. Pomocí těchto znaků pak určuje chtonické rysy jednotlivých bytostí. Komparace začínají velniasem/velnsem, bytostí s předpokládanou chtonickou povahou, jež je potvrzena. Jádro práce představuje kapitola o aitvarasovi, který je zkoumán nejdříve z hlediska jeho mýtopersonym a podoby, následně z hlediska funkčnosti, tj. syžetů, v nichž se vyskytuje. Podle syžetů je aitvaras a jeho baltské varianty komparován s východoslovanskými a západoslovanskými bytostmi, důraz je kladen na syžety českých démonologických pověstí. U aitvarase a jeho ekvivalentů jsou nalezeny významné hadí rysy a vztah k uctívaným duchům zemřelých předků. Výsledky komparace jsou porovnány s dosavadním bádáním, nabízeny jsou i některé rozdílné vývody, mezi nimi také návrh možné etymologie mýtopersonyma „aitvaras“. Ve funkční rovině není konstatována rozdílnost mezi názvy „aitvaras“ a „kaukas“. Poslední kapitola je věnována bytosti laumė a jí zčásti podobným ženským božstvům a mytologickým postavám. Přestože ne všechny byly určeny jako zcela chtonické, všechny jsou spojeny chtonickými rysy. Výsledky práce nabízí další možnosti výzkumu jednak z hlediska verifikace navrhovaných řešení, jednak z hlediska komparace v rámci širšího (indoevropského) materiálu.